

**Miljöförvaltningen
Trafikkontoret**

Dnr 2015-008330
Dnr T2016-01493

Handläggare

Miljöförvaltningen
Paul Fenton
Telefon: 08-508 28 965

Trafikkontoret
Camilla Wikström
Telefon: 08-508 26 101

Till

Miljö- och
hälsoskyddsnämnden
2020-03-09
Trafiknämnden
2020-04-22

EU-projektet CIVITAS Eccentric. Slutredovisning av resultat och slutsatser

Förvaltningarnas förslag till beslut

Godkänna slutredovisningen av projektet CIVITAS Eccentric

Anna Hadenius
Förvaltningschef
Miljöförvaltningen

Gunilla Glantz
Förvaltningschef
Trafikkontoret

Sammanfattning

Sedan september 2016 har Stockholms stad samarbetat med fyra andra städer i projektet CIVITAS Eccentric. Projektet har omfattat åtgärder som främjar hållbar mobilitet och hållbara transporter i stadsnära områden i de fem städerna. Stockholms stad har representerats av miljöförvaltningen och trafikkontoret som tillsammans genomförde projektet i samverkan med flera externa parter. CIVITAS Eccentric avslutades den 30 november 2020.

Denna redovisning syftar till att informera miljö- och hälsoskyddsnämnden och trafiknämnden om förvaltningarnas arbete med projektet samt viktiga lärdomar t.ex.

- nya insikter om parkeringsövervakningsmetoder
- ökad kunskap om affärsmodeller och tjänster som möjliggör ett liv utan egen bil
- kvalitetssäkring av metoder för säkrare omledning av fotgängare och cyklister vid ombyggnation

- djupare insikter om hur framkomligheten kan förbättras på stombussarna i närförorterna
- ökad kunskap om hur elektriska lätta lastfordon kan användas av tjänsteföretag och förutsättningar för utbyggnationen av laddinfrastruktur i Stockholm
- kunskap om buller som uppstår p.g.a. nattleveranser och pråmar samt nya insikter kring samlastning.

Bakgrund

Totalt innefattade projektet 51 delprojekt varav 12 genomfördes i Stockholm. Projektet koordinerades av Madrid, som tillsammans med München, Åbo samt Ruse i Bulgarien genomförde liknande åtgärder i sina respektive städer. Städerna delade med sig av sina erfarenheter och jämförde framgångar och motgångar för att utröna framgångsfaktorer och ge rekommendationer för de olika åtgärderna.

I Stockholm deltog sju parter – staden (miljöförvaltningen och trafikkontoret), KTH samt företagen Cykelkonsulterna (lastcyklar), Ubigo (kombinerad mobilitetstjänst), SnappCar (bildelningstjänst), GoMore (bildelning- och samåkningstjänster), och Mobility Motors (elskåpbilar). Projektet påbörjades den 1 september 2016 och avslutades den 30 november 2020.

Projektet finansierades av EU:s Horizon 2020-program. Staden fick full täckning för sina kostnader. Den totala projektbudgeten för alla städer och deltagare sammantaget var ca €19,3 miljoner varav stadens budget var ca €2,5 miljoner. Stadens deltagande i projektet behandlades i nämnderna 2015-06-16 (MHN, ansökan och delegeringsrätt) respektive 2016-06-16 (TN, avtal inklusive överenskommelse mellan förvaltningar). Lägesrapporter behandlades av nämnderna 2019.

Staden har redovisat kostnader för ca €2,35 miljoner varav ca 46 % finansierad arbetstid, ca 35 % konsulter och demonstrationer, ca 5 % övriga kostnader (resor, arrangera evenemang mm) och ca 13% fasta indirekta kostnader. Miljöförvaltningen har bokfört ca €1,27 miljoner i kostnader (ca 13 mkr/ 55 % av bidraget) medan trafikkontoret har bokfört ca €1,05 miljoner (ca 11mkr/45 %).

Organisation och ansvarsfördelning

Tolv delprojekt demonstrerades och utvärderades i Stockholm. Trafikkontoret ansvarade för sex delprojekt och miljöförvaltningen

för fem delprojekt, medan företaget Cykelkonsulterna genomförde ett delprojekt.

Miljöförvaltningen har haft det övergripande ansvaret för samordning mellan medverkande organisationer i Stockholm. Miljöförvaltningen ansvarade för stadens ekonomiska rapportering, den lokala kommunikationen kring projektet och samordning av utvärdering m.m. (se bilaga 1).

Miljöförvaltningen har även haft ansvar för kontakterna med projektkoordinatorn i Madrid samt samordning av projektets tematiska arbetspaket om gång- och cykel respektive miljöfordon. Samordning för ett tematiskt arbetspaket innebär att ge samlat stöd åt alla medarbetare i de fem städerna med delprojekt inom respektive tema. Arbetspaketsledarna förväntades omvärldsbevaka, coacha, representera projektet på konferenser och möten, anordna workshoppar, sammanställa och sprida projektresultat m.m. (se bilaga 2).

Delprojekt i Stockholm

De tolv delprojekten som genomfördes i Stockholm behandlade ett flertal teman och många aktiviteter.

- **Effektivare gatuplanering och förebyggande arbete för att minska bilism**

Trafikkontoret ansvarade för två delprojekt vilka handlade om demonstration av nya metoder för parkeringsövervakning, metodutveckling till stadens arbete med gröna parkeringstal samt ett pilotprojekt där mobilitetstjänster testades i samband med popup-återbrukscontainrar. Frakttjänsterna i återbruksprojektet bokades 84 gånger på 14 olika ställen och generellt så visar resultaten att bortfrakt av saker från bostaden är ett ärende som upplevs som komplicerat för hushåll utan bil.

Parkeringspiloten syftade till att dels identifiera felparkerade fordon med hjälp av kamerateknik och dels att identifiera lediga parkeringsplatser. Testet visade mycket goda resultat och kunskap erhöles om att det gick att kombinera identifiering av lediga parkeringsplatser med scanning av reg.nr för att identifiera felparkerade fordon. Om denna verksamhet i framtiden ska permanentas och växlas upp i omfattning kommer trafikkontoret behöva en egenutvecklad parkeringsplattform.

- **Utvecklingen av mobilitetstjänster i Stockholm**

Miljöförvaltningen samordnade ett delprojekt tillsammans med tre privata aktörer och lanserade kommunikationskampanjen ”Utan egen bil”. UbiGo lanserade sin kombinerade mobilitetstjänst (s.k. Mobility as a Service) medan företagen GoMore och SnappCar utvecklade tjänster som möjliggör bildelning- och samåkning bland privatpersoner. Dessutom har staden analyserat bilpoolsmarknaden i Stockholm (se MHN Dnr 2020-16252). De tre deltagande företagen växer i Stockholm och utvärderingen av UbiGo visar att kunderna blev mycket nöjda och ökat sin kollektivtrafikresande och användning av bilpoolsbilar.

- **Gång- och cykelvägar**

Trafikkontoret ansvarade för ett projekt där nya metoder och produkter testades för att förbättra omledning av oskyddade trafikanter kring byggarbetsplatser. Arbete med framtagning av svenska produktstandarder ingick. I det andra delprojektet har Cykelkonsulterna erbjudit en testflotta av el-lastcyklar till medborgarna. Test av GC-fälla förbi vägarbetsplats visar att 88 % av cyklisterna upplevde att framkomligheten förbi arbetsområdet var bra eller mycket bra, 78 % upplevde att tryggheten mot arbetsplatsen var bra eller mycket bra, och 90 % upplevde att säkerheten mot övrig trafik var mycket bra eller bra.

- **Framkomlighet i kollektivtrafik**

Trafikkontorets arbete med stombussarnas framkomlighet på linjerna 178 och 179 (som trafikerar stråken Mörby - Jakobsberg och Vällingby – Sollentuna) ingick i projektet och redovisades till trafiknämnden den 23 april 2020 (Dnr T2017-02941). Projektet resulterade i bättre prioriteringar i gaturummet och trafiksignaler och bidrog till ökad tillgänglighet och trafiksäkerhet längs stråken, samt tidsvinster för resenärer.

- **Elfordon och laddinfrastruktur**

Miljöförvaltningen ansvarade för fyra delprojekt som har inneburit samverkan och kommunikation med många intressenter i regionen. Webbsidan miljöfordon.se har förbättrats och i samverkan med Mobility Motors har eldrivna lätta lastbilar testats av 15 stycken bud-, hanterverks- och serviceföretag. 70 % av förarna rekommenderar andra att köpa elbil och miljöförvaltningen har spridit dessa goda exempel till företag i regionen genom seminarier och möjlighet till provkörning.

Genom ”Fixa laddplats”-kampanjen har ca 2 500 representanter från bostadsrättsföreningar och hushåll fått råd om hur man ska göra för att installera laddplatser. Kampanjen har resulterat i 5 000

laddplatser i anslutning till villor och flerfamiljshus. Dessutom har miljöförvaltningen och trafikkontoret utvecklat stadens digitala ”laddkarta” med 3 700 platser lämpliga för publik laddning och tagit fram processen för hur externa aktörer kan ansöka om att etablera ”laddgator” på gatumarken.

Projektresultat visar på vikten av att integrera utbyggnaden av laddinfrastruktur i stadsplanering och samverka med de andra tekniska förvaltningarna. Elektrifiering av transportsektorn behöver kompletteras av åtgärder som främjar alternativ till egen bil och som inte bygger in och förstärker bilberoendet i framtida stadsutveckling. Projektresultat visar även på att det finns ett behov för neutral information om eldrivna fordon och laddinfrastruktur som staden kan förmedla via sina kanaler och riktade informationskampanjer.

- **Logistik**

Trafikkontoret ansvarade för två delprojekt. En tyst elhybridlastbil vilken även tankas med HVO (hydrovegetabilisk olja) på längre stråk och är utrustad med geofencing har demonstrerats för nattleveranser. Tidigare utvärderingar har validerats inom Eccentric och med ett nytt fordon och nya typer av mottagare. Nu går man vidare för att se hur regelverket kan utvecklas baserat på lärdomarna.

Kommunal samlastning av varor har undersökts och bortfraktning av byggmassor med pråmar har demonstrerats. Dessutom har potentialen för flytande återbrukscentraler undersökts. Utredningen av kommunal samlastning av varor beskriver en rad olika alternativ för hur kommunens transporter av varor kan förbättras och utgör en grund för politiska beslut om framtida kommunal samlastning.

Demonstrationen av pråmtransport av byggmassor visade att den här typen av transporter på vatten är fördelaktigt sett ur klimat- och miljöperspektiv samt att kostnaden inte nämnvärt överskred kostnaden för vägtransport. Det resulterade i att Region Stockholm la till sjötransport som ett alternativ i upphandlingen av transport för tunnelbanemassorna från Blasieholmen. Utredningen om flytande återbrukscentraler gav en bra grund för fortsatta diskussioner tillsammans med Stockholm Vatten och Avfall, där en ny ansökan om en pilot nyligen skickats in.

Viktiga resultat och lärdomar

Eccentric har bidragit till direkta förbättringar i miljö- och trafiksituationen i Stockholm. Den externa finansieringen har möjliggjort demonstration av nya transportlösningar i verkliga förhållanden, fått igång samarbeten och samlat in detaljerad kunskap om en rad pågående uppdrag. Eccentric har åstadkommit ett ökat samarbete mellan miljöförvaltningen och trafikkontoret och en förvaltningsöverskridande arbetsgrupp för miljöfordon, effektiva logistiklösningar, mm. Förvaltningarna har stärkt sin expertis i att leda och medverka i EU-projekt.

Staden har samlat kunskap om nya mobilitetstjänster, inkl. bildelning, mikromobilitet och andra nya färd sätt som i kombination med kollektivtrafik kan möjliggöra för fler bilfria resor. Utvärdering av publik laddning har givit kunskap för framtida elektrifiering i Stockholm. Projektresultat visar även att elmobilitet och särskilt planeringen av publik laddinfrastruktur bör beaktas i stads- och trafikplanering och i den kommande revideringen av Framkomlighetsstrategin.

Upphandling har återigen visat sig vara ett kraftfullt verktyg för att driva marknaden för rena fordon och drivmedel, för att Stockholm ska bli en tillgänglig, attraktiv och fossilfri stad. Innovationsupphandlingen har gett en konkret lösning för parkeringsövervakning med Scan-cars som har kapacitet att implementeras i Stockholm. Demonstrationen av nattleveranser och pråmlogistik har öppnat upp för smartare logistikhantering respektive masstransport i samband med stora projekt, såsom utbyggnaden av tunnelbanan i Stockholm.

Utbyte och kunskapsöverföring

Kunskapsöverföring har varit en viktig del i Eccentric. Vid fem tillfällen har Stockholm varit värd för internationella projektmöten och workshoppar, senast i februari 2020 då staden arrangerade workshoppar i samband med den globala trafiksäkerhetskonferensen. Stockholms arbete inom miljö och transporter har synliggjorts i Europa och vår expertis har efterfrågats i flera sammanhang, från deltagande till nationella- och internationella konferenser, webinarier, mm till kommissionens samråd i revidering av nya direktiv och initiering av nya projekt och partnerskap.

Trafikborgarrådet har varit delaktig på flera konferenser och möten och blev nyligen invald i den politiska styrgruppen till CIVITAS-

nätverket. Stockholms engagemang har inspirerat de andra städernas arbete och uppmärksammades med tilldelningen av CIVITAS Legacy Award i 2019.

SLUT

Bilagor

1. Miljöbilar i Stockholms nyhetsbrev med tema Eccentric VINTER 2020
2. Projektets slutrapport